

PIELISEN KARJALAN KESTÄVÄT HANKINNAT – HANKE

TYÖPAKETTI 4

Pielisen Karjalan hankintastrategiamalli

Riitta Kinnunen
hankinta-asiantuntija
Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy

Taustaa

EU:n uudet hankintadirektiivit tulivat voimaan 02/2014. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt kansallisen hankintalainsäädännön kokonaisuudistuksen direktiivien pohjalta. Tavoitteena on uuden lainsäädännön voimaantulo vuoden 2016 keväällä. Asiaa valmistelevat työryhmät tekivät ensimmäiset esityksensä keväällä 2015.

Hankintadirektiiveissä korostuvat työllisyys-, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien ottaminen huomioon, pk-yritysten toimintamahdollisuudet sekä hankintojen sähköinen käsittely.

Pielisen Karjalan yrittäjäjärjestöt ja yksittäiset yritykset ovat kiinnittäneet huomiota julkisten hankintojen ja yritysten tarjonnan kohtaamisongelmaan, joka johtuu mm. yritysten osaamisen puutteesta osallistua kilpailutuksiin ja tiedon puutteesta erityisesti kuntien pienhankinnoista. Toisaalta kuntasektorilla ei ole kattavaa tietoa yritysten tarjonnasta.

Kuntien hankintakriteereinä käytetään harvoin aluetaloudellisia vaikutuksia. Uudet hankintadirektiivit tätä kuitenkin korostavat. Kuntien hankintasäännöt perustuvat nykyisen lainsäädännön ehtoihin ja käytännöt ovat seutukunnan sisällä erilaisia eri kunnissa.

Tuotos

Hankkeessa laaditaan uudet direktiivit huomioon ottava malli kunnan hankintastrategiaksi Pielisen Karjalan kuntien käyttöön. Tavoitteena on, että kunnat ehtisivät strategiamallin avulla yhtenäistää hankintakäytäntöjään uuden kansallisen lainsäädännön tullessa voimaan keväällä 2016.

Toteutus

Taustatyönä kartoitettiin keväällä 2015 yrittäjien, valtuutettujen ja viranhaltijoiden näkemyksiä julkisista hankinnoista. Vastaajilta pyydettiin myös kehittämissideoita.

Yrityksille suunnattuun kyselyyn vastasi 39 yrittäjää eri toimialoilta. Heistä puolet ei ole osallistunut kuntien kilpailutuksiin. Vastanneet yrittäjät halusivat tarjota kaikille seudun kunnille monenlaisia palveluita tai tuotteita ja olla mukana kehittämässä uudenlaisia toimintoja.

Yrittäjät toivovat etukäteen tietoa tulevista hankinnoista ja mahdollisuutta keskustella olemassa olevista tarpeista. He myös toivovat, että huomioitaisiin aluetaloudelliset vaikutukset ja laadittaisiin tarjouspyynnöt niin, että paikallisetkin yrittäjät pystyisivät tarjoamaan. Jotkut yrittäjät kokevat, ettei kunnilla ole halua tehdä hankintoja paikallisilta yrityksiltä, joten he toivovat asenteisiin vaikuttamista. (liite1)

Valtuutettujen kyselyyn vastasi 30 valtuutettua. Yli puolet vastanneista piti tehtyjä hankintoja suunnitelmallisina ja ennakoituina. Vastaajat pitivät taloudellisuutta tärkeimpänä periaatteena hankintojen toteutuksessa. Seuraavaksi tärkeimmät olivat yritysystävällisyys ja innovatiivisuus. Vähiten merkitystä vastattiin olevan sosiaalisilla kriteereillä.

Eniten kehitettävää vastaajat kertoivat olevan Joensuun Hankintatoimen kautta tehtävissä kilpailutuksissa. Vastaajat kokivat, ettei niissä ole mahdollisuutta minkäänlaiseen paikalliseen vaikuttamiseen. Valtuutetut halusivat lisää tietoa Hankintalaista ja avoimuutta oman kunnan hankinnoissa yleensä. Hankintakäytäntöjen yhdenmukaistamista toivottiin. (liite 2)

Pielisen Karjalan **kunnat** tekivät hankintoja yksityissektorilta noin 40 miljoonalla eurolla vuonna 2014. Niistä yli puolet tehtiin oman seutukunnan yrityksistä. Hallintokuntien ostot eri kunnissa ovat sisällöltään erilaiset, mutta kaikissa kunnissa tekninen- ja sivistystoimi ostivat huomattavasti enemmän seudun ulkopuolelta palveluita ja tuotteita kuin omalta seutukunnalta. **Viranhaltijat** arvioivat, että noin 42% yksityisiltä yrityksiltä tehtävistä ostoista perustuu pitempiin sopimuksiin, jotka Joensuun Hankintatoimi on kilpailuttanut. Ostoista 44% perustuu vuosittain tehtäviin sopimuksiin ja kertaostoja on 14%. Arvioissa oli isot vaihtelut kuntien ja hallintokuntien välillä.

Viranhaltijat arvioivat, että ostoja omalta seudulta voisi lisätä, jos saisi tietoa tarjonnasta, hinta-laatusuhde olisi sopiva ja toimitusvarmuus hyvä.

Hankkeen toimesta käytiin keskusteluja eri toimijoiden kesken ja päätettiin järjestää laajempia keskustelutilaisuuksia seudun tahtotilan löytymiseksi.

Hankkeen toimesta järjestettiin kaksi tilaisuutta; 11.6. 2015 ”Pelinavaus uudentilaiselle kumppanuudelle” Lieksassa ja 16.9.2015 ”Hankintaseminaari” Nurmeksessa. Molempiin kutsuttiin yrittäjiä, viranhaltijoita ja valtuutettuja keskustelemaan kuntien hankinnoista.

Tilaisuuksissa löydettiin yhteinen tahtotila yhteistyöhön. Sovittiin, että kunnat ja yrittäjät ryhtyvät säännöllisesti keskustelemaan tulevista hankinnoista. Ensimmäinen konkreettinen asia on laatia hankintastrategiamalli, jossa on huomioitu aluetaloudelliset vaikutukset. Strategiamallin valmisteluun perustettiin työryhmä, jossa kunnat ja yrittäjät ovat edustettuina. Työryhmän vetäjäksi valittiin Matti Turtiainen.

Hankintastrategiamalli Pielisen Karjalan kunnille valmistui marraskuussa 2015 ja on tämän raportin liitteenä 3. Kunnat käsittelevät sitä kevään 2016 aikana.

PIKES

PIELISEN KARJALAN KESTÄVÄT HANKINNAT

Liite 1.

PIELISEN KARJALAN KESTÄVÄT HANKINNAT – HANKE

YRITYSKYSELYN VASTAUSTEN YHTEENVETO

Riitta Kinnunen
hankinta-asiantuntija

Taustaa

EU:n uudet hankintadirektiivit tulivat voimaan 02/2014. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt kansallisen hankintalainsäädännön kokonaisuudistuksen direktiivien pohjalta. Tavoitteena on uuden lainsäädännön voimaantulo vuoden 2016 keväällä. Asiaa valmistelevat työryhmät tekevät ensimmäiset esityksensä keväällä 2015. Hankintadirektiiveissä korostuvat työllisyys-, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien ottaminen huomioon, pk-yritysten toimintamahdollisuudet sekä hankintojen sähköinen käsittely.

Pielisen Karjalan yrittäjäjärjestöt ja yksittäiset yritykset ovat kiinnittäneet huomiota julkisten hankintojen ja yritysten tarjonnan kohtaamisongelmaan, joka johtuu mm. yritysten osaamisen puutteesta osallistua kilpailutuksiin ja tiedon puutteesta erityisesti kuntien pienhankinnoista. Toisaalta kuntasektorilla ei ole kattavaa tietoa yritysten tarjonnasta.

Pielisen Karjalan kestävä hankinnat -hankkeen tavoitteina ovat Pielisen Karjalan seutukunnan julkisten hankintojen kysynnän ja seudun oman tarjonnan kohtaamisen parantaminen sekä alueen yritysten kyvyn tarjota tuotteita ja palveluja valtakunnallisiin julkisiin hankintoihin kohentaminen. Hankkeessa otetaan huomioon hankintadirektiivien uudet painotukset.

Kysynnän ja tarjonnan kohtaamisongelman laadun selvittämiseksi hankkeessa kartoitetaan seutukunnan julkisten hankintojen sisältö viimeisiltä kolmelta vuodelta ja kulumassa olevalta vuodelta. Tulosta verrataan seudun yritysten tarjontaan. Hankinnat jaotellaan a) vuosittain toistuviin, b) pidempiin sopimuksiin perustuviin ja c) kertaluonteisiin hankintoihin. Kysynnän ja tarjonnan perusteella tunnistetaan mahdollisuudet uuteen yritystoimintaan.

Kohtaamisongelmaa korjataan ottamalla käyttöön sähköisiä alustoja valtakunnallisen HILMAN lisäksi myös seudullisesti. Alustoilta edellytetään kaksisuuntaisuutta, kuntien tulee voida ilmoittaa niihin myös kansalliset kynnysarvot alittavat pienhankinnat ja yritysten on voitava esittää tarjontansa. Käyttöön otettavat alustat ovat olemassa olevia ja testattuja työkaluja. Hankkeessa annetaan koulutusta sekä yrityksille että kunnille sähköisten alustojen käytöstä sekä erityisesti pienhankintojen niiden kautta tekemisestä. Yritysten tarjontaosaamista kehitetään viemällä hankkeen avustuksella läpi konkreettisia tarjouksia esimerkkitarjouksina.

Yritysten kykyä osallistua suurten hankintojen kilpailutuksiin voidaan parantaa niiden yhteistyöllä. Tarvitaan kuitenkin toimintamalli joustavan ja tuottavan yhteistyön aikaansaamiseksi. Lisäksi on tunnistettava mahdollisuudet pysyvien yritysryhmien syntyyn. Hankkeessa mallinnetaan yritysten alueellinen hankintayhteistyö.

Kuntien hankintakriteereinä käytetään harvoin aluetaloudellisia vaikutuksia. Uudet hankintadirektiivit tätä kuitenkin korostavat. Kuntien hankintasäännöt perustuvat nykyisen lainsäädännön ehtoihin ja käytännöt ovat seutukunnan sisällä erilaisia eri kunnissa. Hankkeessa laaditaan uudet direktiivit huomioon otettava malli kunnan hankintastrategiaksi Pielisen Karjalan kuntien käyttöön. Tavoitteena on, että kunnat ehtisivät strategiamallin avulla yhtenäistää hankintakäytäntöjään uuden kansallisen lainsäädännön tullessa voimaan keväällä 2016.

Tässä raportissa tehdään koostetaan yrityskyselyn vastaukset. Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan Pielisen Karjalan yritysten näkemyksiä julkisten hankintojen toteutuksen nykytilasta ja kehittämistarpeista.

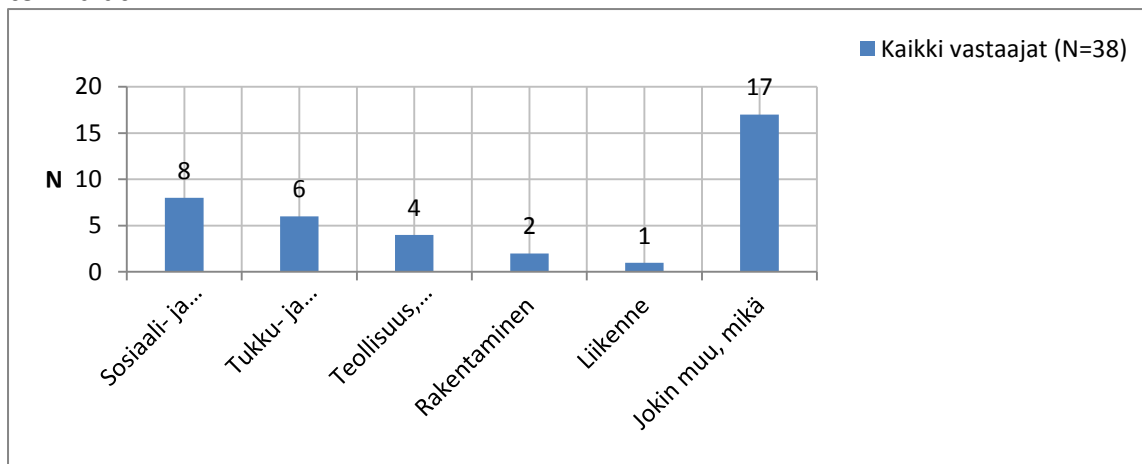

Kysely toteutettiin huhtikuussa 2015

Yrittäjiä lähestyttiin sähköpostilla. Saatekirje ja linkki kysymyslomakkeeseen lähetettiin kaikille Pielisen Karjalan Kehittämiskeskuksen rekisterissä oleville Valtimon, Nurmeksien ja Lieksan yrityksille. Myös seudun yrittäjäjärjestöt aktivoivat jäseniään vastaamaan kyselyyn. Vastauksia saatiin 39kpl.

1. Vastanneet yritykset

toimialat

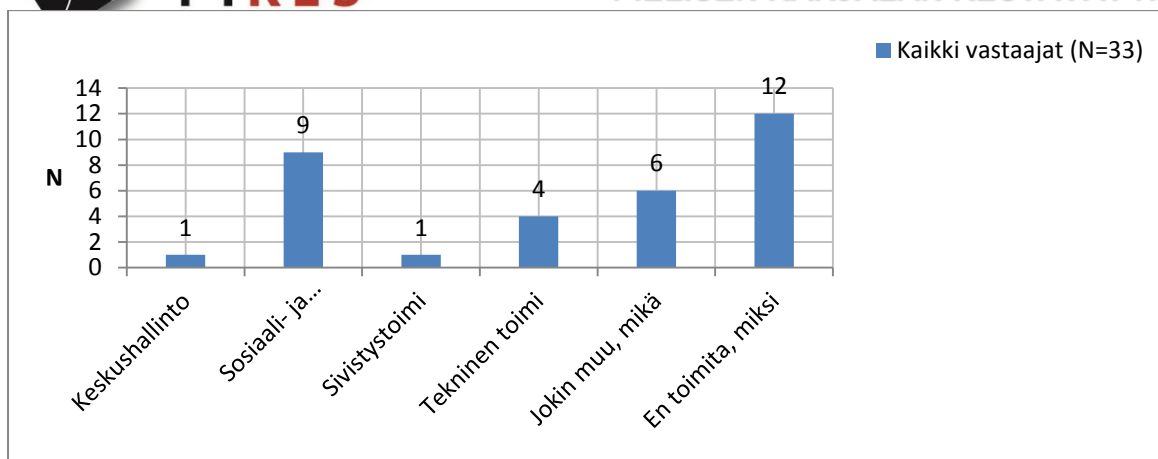
Eniten vastasivat sosiaali- ja terveysalan yritykset. Kohdassa ” jokin muu” oli 5 matkailu-, 4 metsä-, 2 siivo- us- ja 2 elintarvikealan yritystä sekä yksi monitoimi, vakuutusalan ja tiedonvälitys yritys.

Vastanneiden yritysten **henkilömäärät** olivat alle 1- 20.

2. Yritysten rooli julkisissa hankinnoissa

Puolet vastanneista ei ole osallistunut kuntien kilpailutuksiin. 39 % vastanneista toimittaa kunnille.

Hallinnonaloittain toimitukset jakautuvat seuraavasti:

”jokin muu, mikä” sisälsi kaksi yritystä, jotka toimittavat kaikille, kaksi liikuntatoimelle ja yksi lomitukseen.

Syitä siihen, miksi ei toimiteta, ovat, että tuotteille ei ole kysyntää, ei ole ajankohtaista tai ei ole tietoa kunnan tarpeista.

3. Palvelut ja tuotteet, joita yrittäjät haluaisivat tarjota kunnille

Vastanneet yrittäjät haluaisivat tarjota kaikille seudun kunnille monenlaisia palveluita tai tuotteita ja olla mukana kehittämässä uudenlaisia toimintoja.

Luettelo tarjonnasta:

kaikille seudun kunnille:

- matkailu-, ravintola- ja virkistyspalveluita
- aitojen ja porttien huoltoa ja myyntiä
- metallialan tuotteita
- monipuolisia vanhuspalveluita joustavasti
- kuljetuspalveluita
- kiinteistöhuoltoa
- lukkopalveluita
- jalkahoitoa
- kone- ja laitesuunnittelua
- lämmön myyntiä
- harraste- ja viriketoimintaa
- sosiaalialan tukipalveluita
- nepsy-valmennusta
- rakennesuunnittelua
- sisustustekstiilejä
- lähiruokaa
- liikelahjoja
- mediapalveluja
- projektipalveluja
- taidetta

si-konsultointia ja diagnisointia

- kotisairaanhoidopalveluita kaiken ikäisille
- jalkineita, myös turvajalkineet
- kalusteita
- Faber-lumikenkiä
- toimistotuotteita
- villisikatuotteita

vain Lieksalle:

- mainoksia, julkaisuja
- perhepäivähoitoa
- rakentamispalveluja
- matkailupalveluita

- siivouspalveluja
- metsänhoito- ja puunkorjuupalveluita

vain Nurmekselle:

- metsämarjoja ja sieniä sekä niiden jalosteita

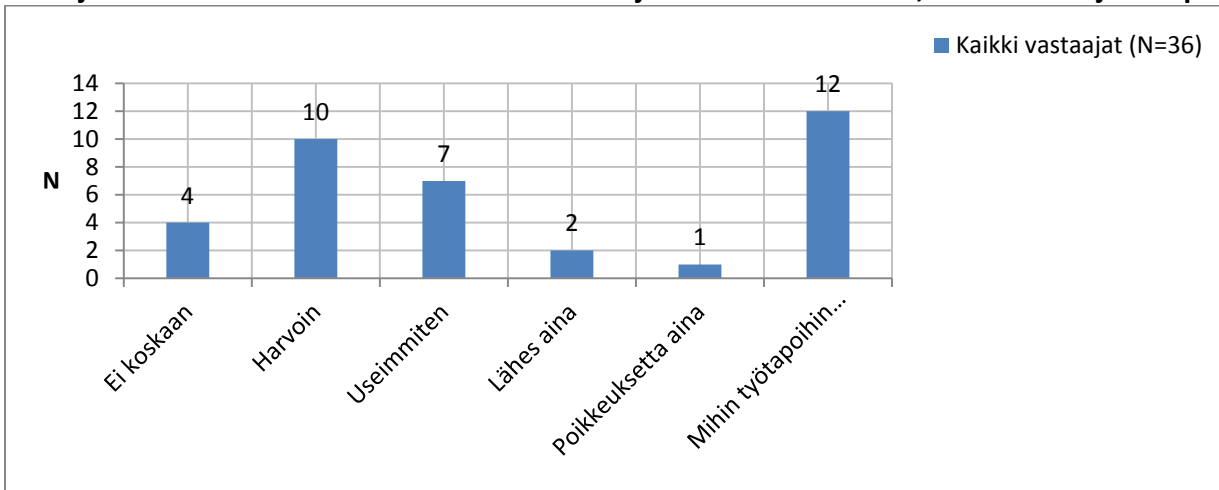
vain Valtimolle:

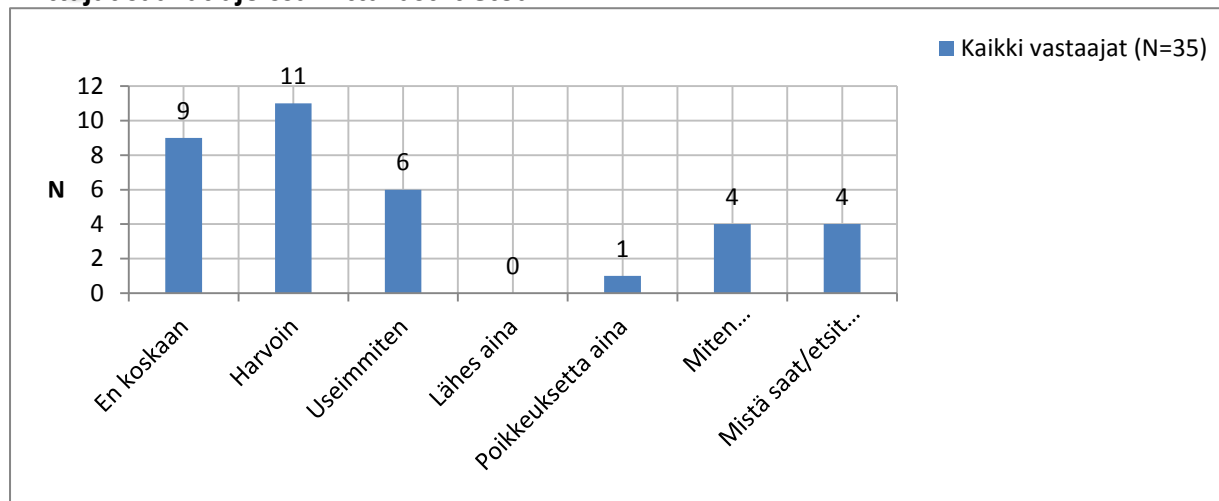
- metsäpalveluita

Koska vastaukset ovat nimettömiä, ei tällä kyselyllä saada viranhaltijoiden toivomaa tavara-toimittaja – listaa tehdyksi.

4. Yrittäjien näkemyksiä julkisista hankinnoista ja yhteistyöstä

Yrittäjien mielestä kunnat toteuttavat hankintoja suunnitelmallisesti, ennakoiden ja tasapuolisesti:

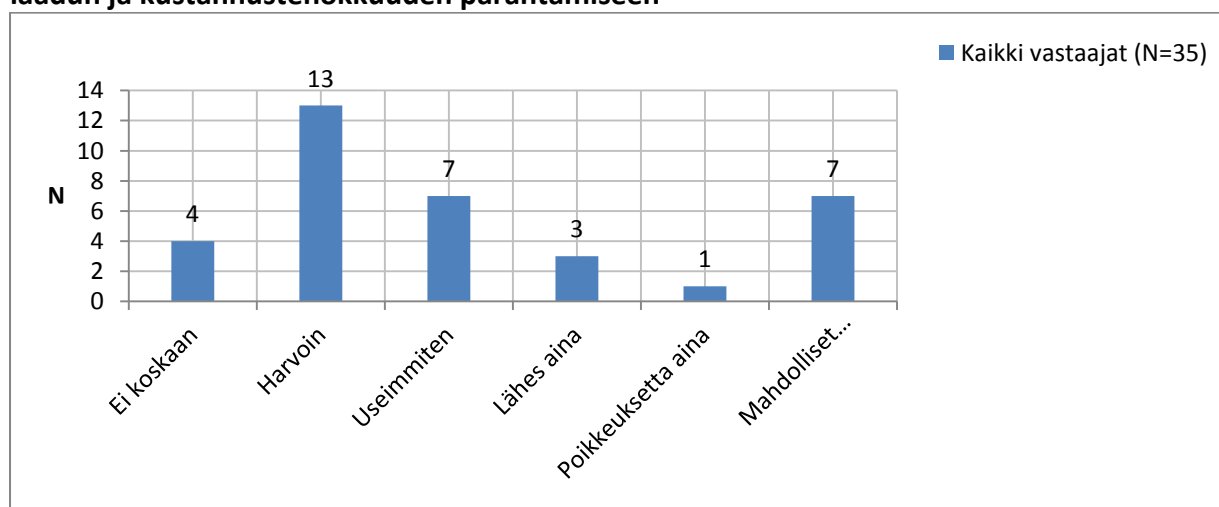

Yrittäjät saavat ajoissa riittävästi tietoa

Yrittäjät toivovat etukäteen tietoa tulevista hankinnoista ja mahdollisuutta keskustella olemassa olevista tarpeista. He myös toivovat, että huomioitaisiin aluetaloudelliset vaikutukset ja laadittaisiin tarjouspyynnöt niin, että paikallisetkin yrittäjät pystyisivät tarjoamaan. Jotkut yrittäjät kokevat, ettei kunnilla ole halua tehdä hankintoja paikallisilta yrityksiltä, joten he toivovat asenteisiin vaikuttamista.

Tiedottamista voisi kehittää lisäämällä hakusanoja tarjouspyyntöihin. Tiedot tarjouspyynnöistä pitäisi lähettää niitä koskeville yrityksille. Pienhankinnoista lisää tietoa kuntien sivuille. Näkövammaisen ei saa nestistä tietoa, pitäisi olla joku muukin tiedotuskanava.

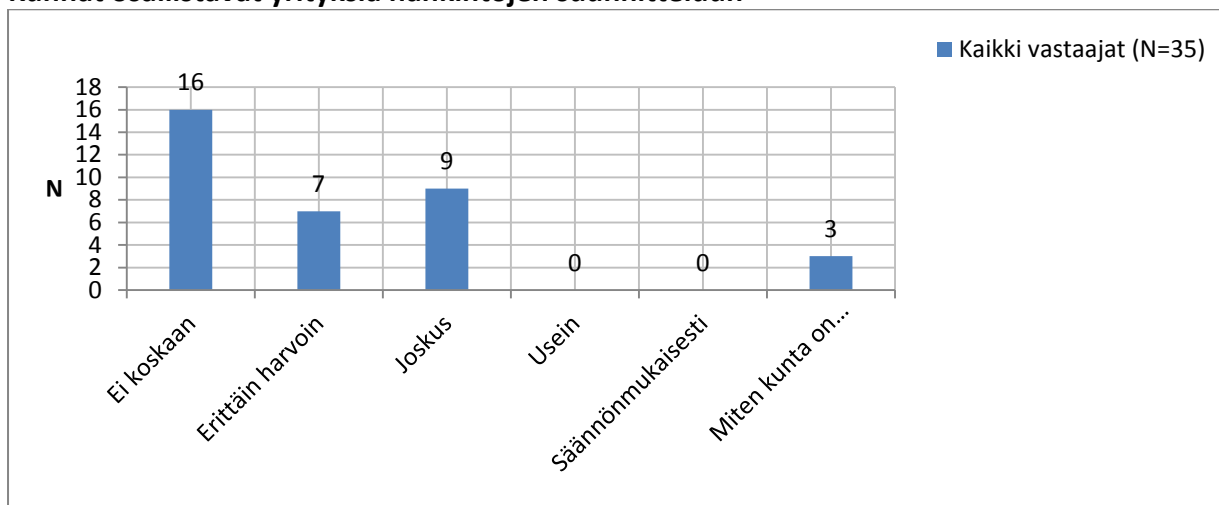
Kehitysyhtiön tulee myös huomioida paikalliset yritykset omista hankinnoissaan ja lisäksi sen pitäisi tiedottaa avoimista kilpailutuksista. Useat yrittäjät eivät tiedä, mistä etsiä tietoa julkisista tarjouspyynnöistä.

Kunnat käyttävät hankinnoissaan sellaisia määrittelyjä ja sopimusehtoja, jotka kannustavat yrityksiä laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseen

Kommentteina oli, ettei osata kommentoida.

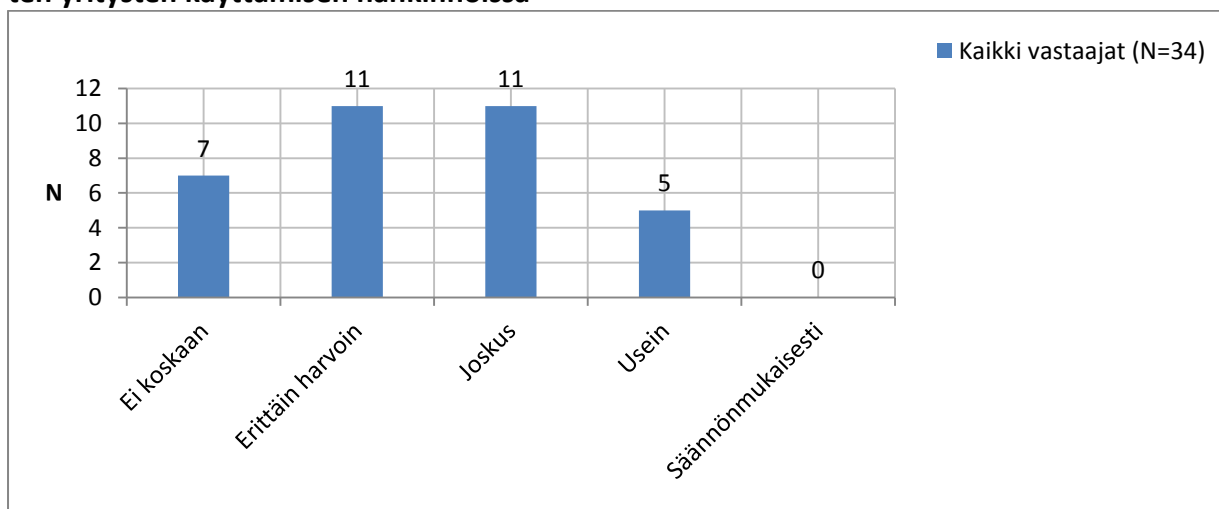

Kunnat osallistavat yrityksiä hankintojen suunnitteluun

Vastauksina kunnan osallistamisesta oli: ”kun oma organisaatio ei pystynyt tekemään”, ”en tiedä” ja ”?”

Kunnat käyttävät hankinnoissaan sellaisia määrittelyjä ja sopimusehtoja, jotka mahdollistavat paikallisten yritysten käyttämisen hankinnoissa

5. Tärkeät periaatteet yrittäjien näkökulmasta

Mitkä periaatteet tai näkökulmat ovat mielestäsi tärkeitä hankintojen toteuttamisessa

- Avoimuutta ja paikallisuutta tulisi korostaa sekä isojen hankintojen osittamista
- Yrittäjät tulisi ottaa mukaan jo suunnitteluvaiheessa
- Tarjouspyyntöihin selkeät hakusanat
- Laatu tulisi korostaa
- Tasapuolisuus on tärkeää
- hinta-laatu-suhde kohdalleen
- Työllistävyys mielessä

Tarjouspyyntöjen kriteerit mietittävä tarkkaan

- tarjouspyynnössä selkeät sisältö- ja laatuvaatimukset
- Joustavuus
- paikallisuus - kotimaisuus - reilukauppa
- kuntien huolehdittava tasapuolisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta Joensuun Hankintatoimen tarjouspyynnöissä (ei lisäpisteitä Joensuu-sijainnista)

7. Kehittämistoimenpiteitä

Millaisia kehittämistoimenpiteitä julkisen sektorin hankintojen toteutukseen toivoisit

- aluetaloudellisten vaikutusten merkitystä korostettava
- ekologisuus
- turha byrokratia pois
- tiedottaminen avointa ja selkeää

- selkeät pelisäännöt kilpailuttamiseen
- ennakoiminen ja toimialakohtaisten työryhmien käyttö
- halua kokeilla uutta
- pientenkin hankintojen kilpailuttaminen avoimesti
- yhteistyötä jo suunnitteluvaiheeseen
- pienille/yksin yrittävillekin mahdollisuus päästä toimittajaksi
- pitkän tähtäyksen suunnittelua
- vuosikellon käyttö
- alueellinen sähköin foorumi pienhankinnoille
- asennekasvatusta
- ostopalvelujen mahdollisuuden lisääminen
- oma hankintatoimi Pielisen Karjalaan

Miten muuten voitaisiin yrityksiä auttaa hankintoihin osallistumisessa

- pyrkiä kokoamaan saman alan yritysten ryppäitä, jotka voisivat osallistua isompiin kilpailutuksiin
- yhteisiä koulutustilaisuuksia
- Hankintapassi koulutetuille ja julkisiin hankintoihin tarjoaville yrityksille
- rekisteröityneet yritykset kuntien kotisivuille (Vastuulliset yritykset hankinnoissa)
- yrittäjien lehdessä tietoa
- työ- ja neuvotteluryhmiin enemmän yrittäjiä mukaan
- tiedotusta lisää
- paikallista yhteistyötä lisää
- koulutusta Hankintalaista
- tietoa kuntien hankintaohjeistuksesta
- avoimet keskustelutilaisuudet
- tietoa lähivuosien suunnitelmista

8. Koulutuksen tarve ja yhteistarjoukset

Kysymykseen ”tarvitsetko koulutusta tai neuvontaa sähköisiin tarjouspyyntöihin vastaamisessa” 34% ilmoitti tarvitsevansa.

Yhteistarjouksia oli kiinnostunut tekemään 22% vastanneista.

9. Muita kommentteja

- halvalla ei saa hyvää
- paikallisuudesta pitäisi saada lisäpisteitä ja jos vielä käyttää paikallisia alihankkijoita ”tuplapisteet”
- Pielisen karjalan kuntien hankinnat yhteen ja osaamista lisää
- yritysten yhteenliittymät
- kuntien tulisi hankinnoilla edistää alueen tuotannon jalostusasteen nostamista ja uuden yritystoiminnan syntymistä
- lähiruoka ja paikallisuus kunniaan
- paikallisten yrittäjien tulee pitää huoli myös alueen ulkopuolisista ostajista

KYSELYLOMAKE

PIKESin kysely yrittäjille

Tervetuloa vastaamaan Pielisen Karjalan kuntien hankintojen kehittämistä taustoittavaan kyselyyn!

Tämän kyselyn avulla kartoitetaan seudun yritysten näkemyksiä hankintojen toteutuksen nykytilasta ja

kehittämistarpeista. Kyselyn tulokset luovat pohjan Pielisen Karjalan kuntien hankintastrategian/mallin luomiselle.

Vastaaminen vie aikaa noin 5 minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

1. Yrityksesi toimiala?

Sosiaali- ja terveysala

Tukku- ja vähittäiskauppa

Teollisuus, tekninen

Rakentaminen

Liikenne

Jokin muu, mikä:

2. Yrityksesi henkilöstömäärä?

Olen yksinyrittäjä

2-5 henkilöä

6-20 henkilöä

yli 20 henkilöä

Käsitteellä 'hankinta' tarkoitetaan kaikkia kunnan palvelualueiden tekemiä tuotteiden ja palveluiden ostoja.

3. Mikä on roolisi hankintojen toteuttamisessa? Voit valita useita vaihtoehtoja.

Olen osallistunut kuntien kilpailutuksiin

En ole osallistunut kuntien kilpailutuksiin

En ole sopimustoimittaja, mutta toimitan kunnalle.

Olen ollut aikaisemmin sopimustoimittaja, mutta en ole tällä hetkellä.

Olen sopimustoimittaja

Olen osallistunut Joensuun seudun hankintatoimen kilpailutuksiin

Jokin muu, mikä:

4. Mille kunnan hallinnon alalle toimitat?

Keskushallinto

Sosiaali- ja terveystoimi

Sivistystoimi

Tekninen toimi

Jokin muu, mikä:

En toimita, miksi?

5. Mitä palveluita tai tuotteita haluaisit tarjota ja toimittaa seudun kunnille kaikille: _____

Valtimolle: _____

Nurmekselle: _____

Lieksalle: _____

6. Mielestäni kunnat toteuttavat hankintoja suunnitelmallisesti, ennakoiden ja tasapuolisesti.

Ei koskaan

Harvoin

Useimmiten

Lähes aina

Poikkeuksetta aina

Mihin työtapoihin ja vaiheisiin liittyvää suunnitelmallisuutta, ennakoimista ja tasapuolisuutta tulisi kehittää ja miten?

7. Saan riittävän ajoissa tietoa tulevista kilpailutuksista?

En koskaan

Harvoin

Useimmiten

Lähes aina

Poikkeuksetta aina

Mistä saat/etsit tietoa kilpailutuksista?

8. Kunnat käyttävät hankinnoissa sellaisia määrittelyjä ja sopimusehtoja, jotka kannustavat yrityksiä laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseen.

Ei koskaan

Harvoin

Useimmiten

Lähes aina

Poikkeuksetta aina

Mahdolliset kommentit:

9. Kunnat osallistavat yrityksiä hankintojen suunnitteluun?

Ei koskaan

Erittäin harvoin

Joskus

Usein

Säännönmukaisesti

Miten kunta on osallistanut yrityksiä hankintojen suunnitteluun?

10. Kunnat käyttävät hankinnoissa sellaisia määrittelyjä ja sopimusehtoja, jotka mahdollistavat paikallisten yritysten käyttämisen hankinnoissa?

Ei koskaan

Erittäin harvoin

Joskus

Usein

Säännönmukaisesti

11. Mitkä periaatteet tai näkökulmat ovat mielestäsi tärkeitä hankintojen toteuttamisessa?

12. Millaisia kehittämistoimenpiteitä julkisen sektorin hankintojen toteutukseen toivoisit?

13. Tarvitsetko koulutusta tai neuvontaa sähköisiin tarjouspyyntöihin vastaamisessa?

Kyllä, yhteiskoulutusta

Kyllä, yrityskohtaista neuvontaa (yhteystietosi _____)

En tarvitse

14. Miten muuten voitaisiin yrityksiä auttaa hankintoihin osallistumisessa?

15. Oletko kiinnostunut tekemään yhteistarjouksia isompiin kilpailutuksiin?
Kyllä (yhteystietosi: _____)
En

16. Muita kommentteja

PIKES

PIELISEN KARJALAN KESTÄVÄT HANKINNAT

Liite 2.

PIELISEN KARJALAN KESTÄVÄT HANKINNAT – HANKE

VALTUUTETUILLE SUUNNATUN KYSELYN TULOKSET

Riitta Kinnunen
hankinta-asiantuntija
Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy

Taustaa

EU:n uudet hankintadirektiivit tulivat voimaan 02/2014. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt kansallisen hankintalainsäädännön kokonaisuudistuksen direktiivien pohjalta. Tavoitteena on uuden lainsäädännön voimaantulo vuoden 2016 keväällä. Asiaa valmistelevat työryhmät tekevät ensimmäiset esityksensä keväällä 2015. Hankintadirektiiveissä korostuvat työllisyys-, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien ottaminen huomioon, pk-yritysten toimintamahdollisuudet sekä hankintojen sähköinen käsittely.

Pielisen Karjalan yrittäjäjärjestöt ja yksittäiset yritykset ovat kiinnittäneet huomiota julkisten hankintojen ja yritysten tarjonnan kohtaamisongelmaan, joka johtuu mm. yritysten osaamisen puutteesta osallistua kilpailutuksiin ja tiedon puutteesta erityisesti kuntien pienhankinnoista. Toisaalta kuntasektorilla ei ole kattavaa tietoa yritysten tarjonnasta.

Pielisen Karjalan kestävät hankinnat -hankkeen tavoitteina ovat Pielisen Karjalan seutukunnan julkisten hankintojen kysynnän ja seudun oman tarjonnan kohtaamisen parantaminen sekä alueen yritysten kyvyn tarjota tuotteita ja palveluja valtakunnallisiin julkisiin hankintoihin kohentaminen. Hankkeessa otetaan huomioon hankintadirektiivien uudet painotukset.

Kysynnän ja tarjonnan kohtaamisongelman laadun selvittämiseksi hankkeessa kartoitetaan seutukunnan julkisten hankintojen sisältö viimeisiltä kolmelta vuodelta ja kulumassa olevalta vuodelta. Tulosta verrataan seudun yritysten tarjontaan. Hankinnat jaotellaan a) vuosittain toistuviin, b) pidempiin sopimuksiin perustuviin ja c) kertaluonteisiin hankintoihin. Kysynnän ja tarjonnan perusteella tunnistetaan mahdollisuudet uuteen yritystoimintaan.

Kohtaamisongelmaa korjataan ottamalla käyttöön sähköisiä alustoja valtakunnallisen HILMAN lisäksi myös seudullisesti. Alustoilta edellytetään kaksisuuntaisuutta, kuntien tulee voida ilmoittaa niihin myös kansalliset kynnysarvot alittavat pienhankinnat ja yritysten on voitava esittää tarjontansa. Käyttöön otettavat alustat ovat olemassa olevia ja testattuja työkaluja. Hankkeessa annetaan koulutusta sekä yrityksille että kunnille sähköisten alustojen käytöstä sekä erityisesti pienhankintojen niiden kautta tekemisestä. Yritysten tarjontaosaamista kehitetään viemällä hankkeen avustuksella läpi konkreettisia tarjouksia esimerkkitapauksina.

Yritysten kykyä osallistua suurten hankintojen kilpailutuksiin voidaan parantaa niiden yhteistyöllä. Tarvitaan kuitenkin toimintamalli joustavan ja tuottavan yhteistyön aikaansaamiseksi. Lisäksi on tunnistettava mahdollisuudet pysyvien yritysryhmien syntyyn. Hankkeessa mallinnetaan yritysten alueellinen hankintayhteistyö.

Kuntien hankintakriteereinä käytetään harvoin aluetaloudellisia vaikutuksia. Uudet hankintadirektiivit tätä kuitenkin korostavat. Kuntien hankintasäännöt perustuvat nykyisen lainsäädännön ehtoihin ja käytännöt ovat seutukunnan sisällä erilaisia eri kunnissa. Hankkeessa laaditaan uudet direktiivit huomioon ottava malli kunnan hankintastrategiaksi Pielisen Karjalan kuntien käyttöön. Tavoitteena on, että kunnat ehtisivät strategiamallin avulla yhtenäistää hankintakäytäntöjään uuden kansallisen lainsäädännön tullessa voimaan keväällä 2016.

Tässä raportissa kerrotaan Pielisen karjalaisille valtuutetuille tehdyn kyselyn tuloksia. Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan seudun valtuutettujen näkemyksiä julkisten hankintojen toteutuksen nykytilasta ja kehittämistarpeista.

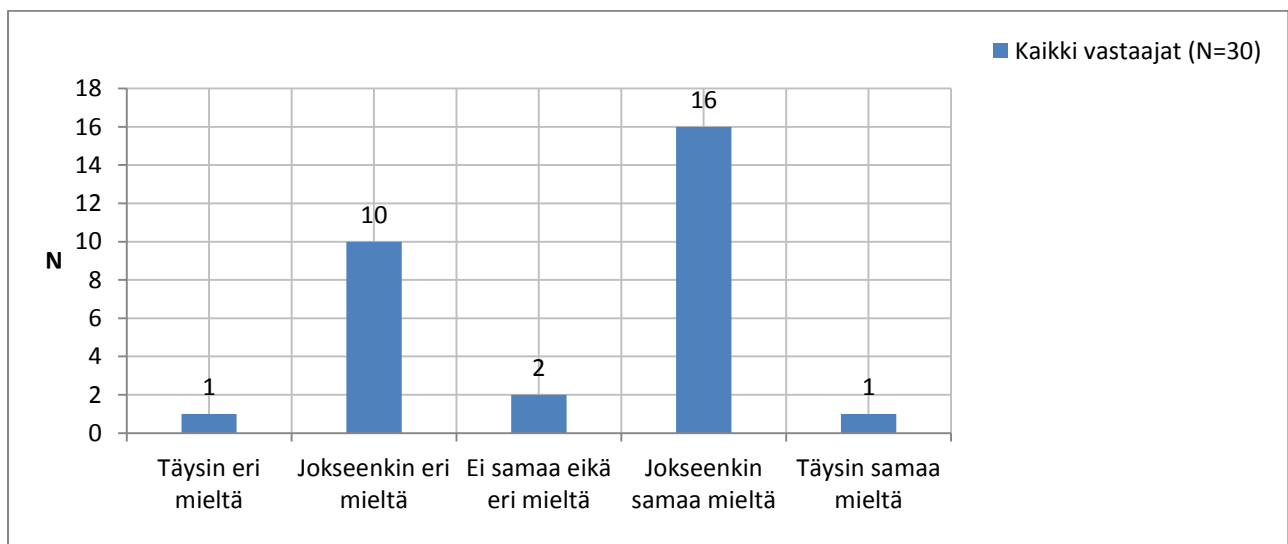

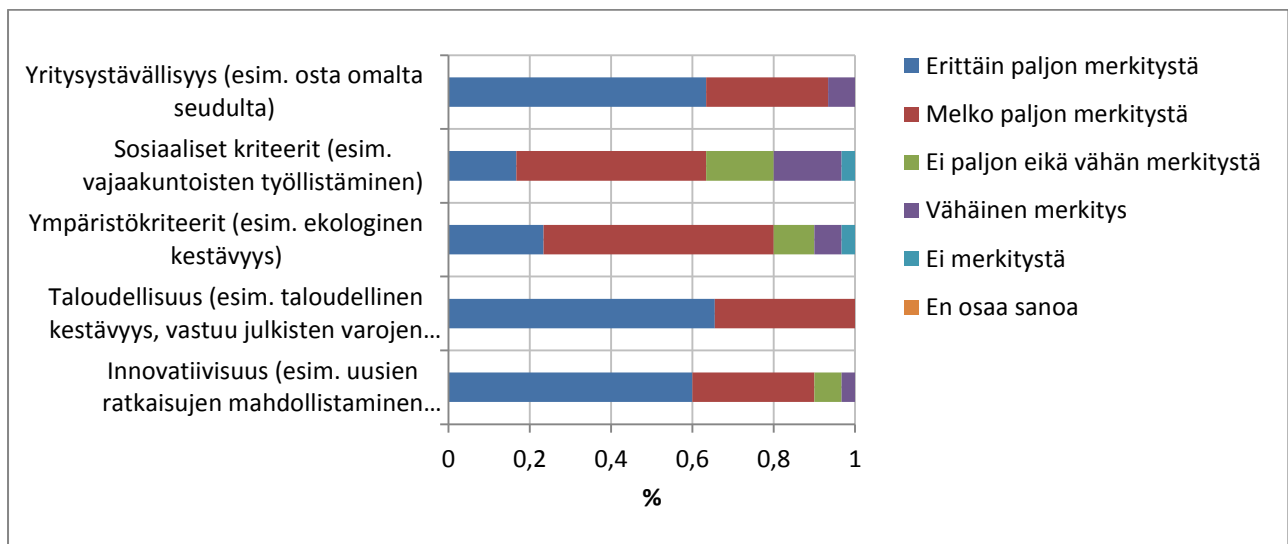
Kysely toteutettiin toukokuussa 2015

Valtuutettuja lähestyttiin sähköpostilla. Saatekirje ja linkki kysymyslomakkeeseen lähetettiin kaikille Valtion, Nurmeksien ja Lieksan valtuutetuille. Vastauksia saatiin 30 kpl. Vastaukset olivat nimettömiä, joten niitä ei voida tarkastella kuntakohtaisesti.

1. Hallintokunnat toteuttavat hankintoja suunnitelmallisesti ja ennakoiden:

2. Millainen merkitys mielestäsi on seuraavilla periaatteilla hankintojen toteuttamisessa?

Vastaajat pitivät taloudellisuutta tärkeimpänä periaatteena hankintojen toteutuksessa. Seuraavaksi tärkeimmät olivat yritystävällisyys ja innovatiivisuus. Vähiten merkitystä vastattiin olevan sosiaalisilla kriteereillä.

3. Mitkä muut periaatteet tai näkökulmat ovat mielestäsi tärkeitä hankintojen toteuttamisessa?

Vastaajat pitivät tärkeimpinä periaatteina laadun ja paikallisuuden huomioimista (20%). Seuraavaksi tärkeimpiä olivat saatavuus (10%), toimitusvarmuus ja ennakointi (7%). Muita esiin nostettuja periaatteita tai näkökulmia olivat: asiantuntijuus, hinta ja innovatiivisuus. Vastauksissa mainittiin myös Hankintalain tuntemus ja osatarjousten käyttö isommissa kilpailutuksissa.

4. Onko kunnan hankintojen suunnittelussa tai hankintamenettelyissä kehitettävää? Jos on, mitä:

Eniten kehitettävää vastaajat kertoivat olevan Joensuun Hankintatoimen kautta tehtävissä kilpailutuksissa. Vastaajat kokivat, ettei niissä ole mahdollisuutta minkäänlaiseen paikalliseen vaikuttamiseen.

Valtuutetut haluaisivat lisää tietoa Hankintalaista ja avoimuutta oman kunnan hankinnoissa yleensä. Hankintakäytäntöjen yhdenmukaistamista toivottiin.

Paikallista hankintaa vaikeuttaa myös tiedon puute paikallisista tarjolla olevista mahdollisuuksista.

Näkövammaisten on vaikeaa saada tietoa tarjouspyynnöistä.

5. Miten kuntien hankinnoilla pitäisi tukea seudun elinvoimaisuutta?

Kuntien (ja myös PIKESin) pitäisi ensisijaisesti ostaa oman seudun yrityksiltä, jos vain laatu-hinta-suhde on kohdallaan. Isoissa kilpailutuksissa tulisi hyväksyä osatarjoukset. Tarvitaan koulutusta hankintoja tekeville.

Yrittäjien pitäisi markkinoida omia tuotteitaan tai palveluitaan paremmin. Heidän tulisi kehittää tarjontaan sa kuntien tarpeiden mukaan.

6. Mitä muuta haluaisit sanoa?

Ehdotettiin perustettavan Pielisen Karjalan oma hankintatoimi, joka huolehtisi alueen tarjonnasta tiedottamisesta ja Hankintalain mukaisesta kilpailuttamisesta niin, että mahdollisimman paljon hankintoja tehtäisiin oman seudun yrityksistä.

Hienoa, että hankinta-asioita kehitetään.

”Koulutusta, osaamista, tasapuolisuutta ja kokonaisvaltaisuutta! Lainata voi. Se tekee, joka parhaiten tietää. Kateus pois!”

Kysely Pielisen Karjalan kuntien luottamushenkilöille

Tervetuloa vastaamaan julkisten hankintojen kehittämistä taustoittavaan kyselyyn!

Taustaa:

Pielisen Karjalan alueen kunnat ostavat tuotteita tai palveluita yksityisiltä yrityksiltä vuosittain kymmenillä miljoonilla euroilla (25-40 milj. €) yhteensä. Luku on saatu, kun kokonaisostoista on vähennetty kaikki kunnilta, kunnallisilta yhtiöiltä, kuntayhtymiltä ja valtiolta tehdyt ostot. Luvusta on myös vähennetty ostot pankeilta, teleoperaattoreilta ja vakuutusyhtiöiltä.

Tämän kyselyn avulla kartoitetaan Pielisen Karjalan kuntien luottamushenkilöiden näkemyksiä hankintojen toteutuksen nykytilasta ja kehittämistarpeista. Kyselyn tulokset luovat pohjan seudun hankintastrategiamallin luomiselle.

Vastauksesi on meille tärkeä. Vastaaminen vie aikaa noin 5 minuuttia. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti.

Käsitteellä 'hankinta' tarkoitetaan kaikkia hallintokuntien tekemiä tuotteiden ja palveluiden ostoja. Nämä voivat olla suorahankintaa (esim. tilausten tekemistä, kaupasta ostamista), puitesopimuksiin perustuvia hankintoja tai avoimesti tai rajoitetusti kilpailutettuja hankintoja.

1. Hallintokunnat toteuttavat hankintoja suunnitelmallisesti ja ennakoiden:

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

2. Millainen merkitys mielestäsi on seuraavilla periaatteilla hankintojen toteuttamisessa?

Ei merkitystä/ Vähäinen merkitys/ Ei paljon eikä vähän merkitystä/ Melko paljon merkitystä/ Erittäin paljon /EiOsaaSano

Yrityksystävällisyys
(esim. osta omalta seudulta)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset kriteerit
(esim. vajaakuntoisten työllistäminen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristökriteerit
(esim. ekologinen kestävyys)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellisuus
(esim. taloudellinen kestävyys, vastuu julkisten varojen tehokkaasta käytöstä)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Innovatiivisuus
(esim. uusien ratkaisujen mahdollistaminen hankintojen avulla)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Mitkä muut periaatteet tai näkökulmat ovat mielestäsi tärkeitä hankintojen toteuttamisessa?

4. Onko kunnan hankintojen suunnittelussa tai hankintamenettelyissä kehitettävää? Jos on, mitä:

4. Miten kuntien hankinnoilla pitäisi tukea seudun elinvoimaisuutta?

5. Mitä muuta haluaisit sanoa?

Kiitos vastauksestasi!

PIKES

PIELISEN KARJALAN KESTÄVÄT HANKINNAT

Liite 3.

PIELISEN KARJALAN HANKINTASTRATEGIA

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

HANKINTASTRATEGIAN TAVOITE JA TEHTÄVÄT

Hankintastrategian tavoitteena on ohjata hankintojen johtamista, suunnittelua ja toteuttamista kunnan sisällä siten, että julkiset hankinnat nähdään strategisena toimintona. Hankintastrategian avulla Pielisen Karjalan kunnat (Lieksa, Nurmes ja Valtimo) kykenevät:

- ennakoimaan ja suunnittelemaan hankintansa paremmin
- hallitsemaan toimittajamarkkinoita tehokkaammin
- johtamaan ja organisoimaan hankintatoimensa selkeämmin
- parantamaan hankintojen toiminnan laatua
- lisäämään hankintojen kustannustehokkuutta
- edistämään välillisesti uuden liiketoiminnan syntymistä ja kehittämään alueen yritysten liiketoimintaa.

HANKINTOJEN STRATEGISET LINJAUKSET

HANKINTOJEN JOHTAMINEN, SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN

Hankinnat nähdään kuntien johtamana ja koordinoimana strategisena toimintona. Hankinnat toteutetaan ammattitaitoisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisina, loppukäyttäjää palvelevina kokonaisuuksina.

Hankinnat toteutetaan siten, että ne perustuvat todelliseen tarpeeseen ja että ne toteutetaan suunnitelmallisesti. Tarjouspyynnössä asetettavilla vaatimuksilla ja sopimusehdoilla turvataan se, että ostettavat tuotteet ja palvelut ovat laadukkaita ja vastaavat hankinnan tarvetta. Vaatimukset asetetaan oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen, jolloin hankinta toteutetaan kokonaistaloudellisesti edullisesti.

TOIMENPITEET

Hankintojen pääpaino keskitetään strategisesti tärkeisiin hankintoihin ja hankintoihin, joilla on merkitystä paikallisen elinkeinotoiminnan osalta. Nämä hankinnat määritellään vuosittain hankintaohjelmassa.

Kunnan omat tarpeet tuodaan aktiivisesti esille Joensuun seudun hankintatoimen toteuttamisissa yhteishankinnoissa.

Hankintojen valintakriteerinä käytetään ensisijaisesti kokonaistaloudellista edullisuutta pelkän hinnan sijasta. Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen vertailuperusteina voidaan käyttää

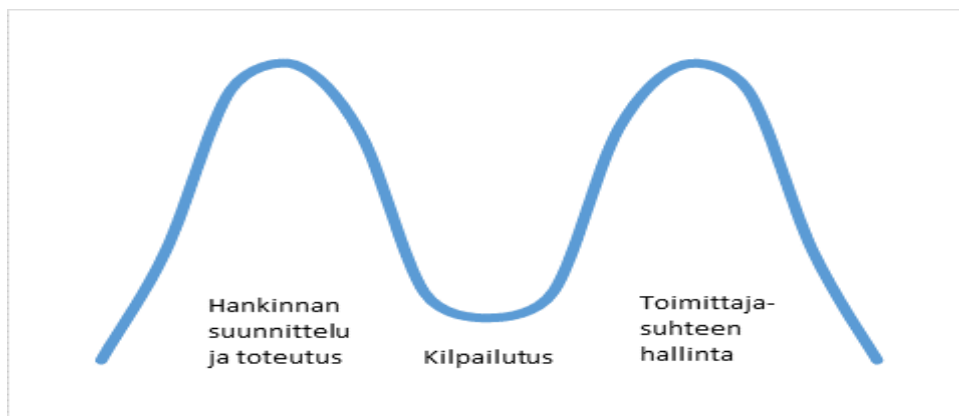
esimerkiksi laatua, hintaa, teknisiä ansioita, esteettisiä ja toiminnallisia ominaisuuksia, ympäristöystävällisyyttä, käyttökustannuksia, kustannustehokkuutta, myynnin jälkeistä palvelua ja teknistä tukea, huoltopalveluja, toimituspäivää tai toimitus- tai toteutusaikaa taikka elinkaarikustannuksia.

Hankinnat toteutetaan siten, että pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua kilpailutukseen otetaan huomioon. Hankinnan vaatimukset asetetaan siten, että ne eivät estä pk-yrityksiä osallistumasta kilpailuun. Jos alueella ei ole tuotetta tai palvelua tarjoavia yrityksiä, mahdollistetaan näiden syntyminen.

Kilpailutetun palvelun ja tavaroiden laatua sekä sopimuksenmukaisuutta seurataan aktiivisesti sopimuskauden aikana.

HANKINTOJEN SUUNNITELMALLISUUDEN LISÄÄMINEN

Hankintaprosessissa painopiste pyritään siirtämään kilpailutuksesta hankintojen suunnitteluun ja valmisteluun sekä sopimusaikaiseen seurantaan.

TOIMENPITEET

Hankintojen suunnittelu ja valmistelu

Laaditaan vuosittain Pielisen Karjalan hankintaohjelma. Hankintaohjelmaan kootaan koko Pielisen Karjalan kuntien seuraavana vuonna tai tulevina vuosina kilpailutukseen tulevat hankinnat. Hankintaohjelma toimii hankintojen suunnittelun, kokonaisseurannan ja resursoinnin ohjaamisen apuvälineenä.

Hankintojen valmisteluvaiheessa pyritään kuulemaan mahdollisimman laajasti loppukäyttäjiä sekä tehdään markkinakartoitus ja järjestetään markkinavuoropuhelu potentiaalisten toimittajien kanssa. Loppukäyttäjien osallistaminen voi tapahtua esimerkiksi asiakastarve- ja tyytyväisyyskyselyjen, haastattelujen ja ryhmäkeskustelujen ja ideointityöpajojen avulla. Markkinavuoropuhelu voidaan toteuttaa esimerkiksi tiedotustilaisuuden, keskustelutilaisuuden, työpajojen, tietopyyntöjen avulla tai tarjouspyyntöluonnosten kommentoinnilla.

Kuntien tulevista hankinnoista tiedotetaan ennakkoon mahdollisimman tehokkaasti, jotta kilpailutuksiin saadaan mahdollisimman paljon tarjoajia.

Kilpailutus

Hankintojen kilpailuttamiseen varataan riittävästi aikaa sekä kunnan sisällä että Joensuun seudun hankintatoimelle. Hankintaohjelma toimitetaan Joensuun seudun hankintatoimelle, jotta se pystyy osallistumaan hankinnan suunnitteluun mahdollisimman ajoissa ja varaamaan resursseja hankintojen toteuttamiseen.

Toimittajasuhteen hallinta

Kuntien hankintapäätöksistä ja –sopimuksista sekä hankintasopimukseen tehtävistä muutoksista tiedotetaan tehokkaasti kuntien sisäisesti, jotta varmistetaan sopimusten noudattaminen ja niiden seuranta. Hankintasopimusten noudattamista seurataan aktiivisesti.

Toimittajasuhdetta hallitaan aktiivisesti. Toimittajasuhteen hallinnassa valvotaan toiminnan sopimuksenmukaisuutta muun muassa laadun osalta. Sopimuksen voimassaoloaikana sopimusta seurataan säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa hankintaohjelman laadinnan yhteydessä. Sopimuksen seurantaan sisältyy tarkoituksenmukainen loppukäyttäjän osallistaminen ja vuorovaikutus toimittajan kanssa. Hankintaohjelmassa määritellään osallistamisen ja vuorovaikutuksen muodot ja aika.

INNOVATIIVISUUDEN OTTAMINEN HUOMIOON HANKINNOISSA

Innovatiivisilla hankinnoilla edistetään uuden liiketoiminnan syntymistä ja mahdollistetaan alueen yritysten liiketoiminnan kehittyminen. Innovatiivisella hankinnalla tarkoitetaan uusien innovatiivisten ratkaisujen edistämistä ja mahdollistamista kilpailutuksissa. Toimenpiteiden ja prosessien sijaan hankitaan lopputulos. Innovatiivinen hankin-

ta voi olla esimerkiksi uusi tapa toteuttaa palvelu, tuotekehitysprojektin hankinta tai uusi ratkaisu. Hankinta voi tarjota kehittämissympäristön ja referenssi kohteen yrityksen uusille ratkaisuille. Innovatiivinen hankinta edellyttää myös kunnan oman toiminnan ja menettelytapojen ennakkoluulotonta kehittämistä.

TOIMENPITEET

Innovatiivisia hankintoja edistetään aktiivisesti. Hankinnoissa pyritään kehittämään innovaatioalustoja ja edistämään hankintojen innovaatiokannusteita.

Innovatiivisten hankintojen edistäminen hankinnoista edellyttää huolellista esiselvitysvaihetta, hankintaprosessien ja hankintamenettelyn tuntemusta sekä aktiivista yhteistyötä toimittajan kanssa sopimuskauden aikana. Lisäksi innovatiiviset hankinnat edellyttävät huolellisesta sopimussuunnittelua, esimerkiksi riskienjaosta.

Esiselvitysvaiheessa tutustutaan toimittajamarkkinoiden kehitykseen ja tavataan alan toimijoita. Tarjouspyynnön kriteerit ja muut vaatimuksen asetetaan esiselvityksen perusteella niin, että ne mahdollistavat myös innovatiivisten ratkaisujen huomioimisen tarjouskilpailussa.

Pitkäaikaisissa hankinnoissa sopimusehdot asetetaan niin, että alan kehitys voidaan huomioida myös sopimuskauden aikana. Sopimusehdoissa voidaan käyttää kannustimia ja sanktioita, joilla tuetaan innovatiivisuutta.

YRITYSYHTEISTYÖN LISÄÄMINEN

Yritysyhteistyötä hankinnoissa kehitetään yhteistyössä alueen yrittäjäjärjestöjen kanssa.

TOIMENPITEET

Pielisen seudun kunnat ja Pielisen Karjalan kehittämissyhtiö PIKES tekevät yritysyhteistyötä järjestämällä vähintään kerran vuodessa yrittäjien hankintaillan sekä tarpeen mukaan toimialakohtaisia tilaisuuksia. PIKES järjestää hankintaillan. Hankintaillassa käsitellään muun muassa seuraavaksi vuodeksi laadittua hankintaohjelmaa. Lisäksi Pielisen Karjalan kunnat tapaavat yrittäjäjärjestöjen edustajia vuosittain säännöllisesti.

Hankinnoista tiedotetaan aktiivisesti. Joensuun seudun hankintatoimi tiedottaa tulevista hankinnoista hankintakalenterissa. Lisäksi kunnat tiedottavat hankinnoista omien kanaviensa kautta tarkoituksenmukaisella tavalla ja yrittäjäjärjestöt omalta osaltaan omien kanaviensa kautta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Hankinta-asiamiestoimintaa tuetaan ja hyödynnetään aktiivisesti.

SÄHKÖISTEN HANKINTAJÄRJESTELMIEN KÄYTTÄMINEN

Sähköisten hankintajärjestelmien käyttöönotolla tehostetaan hankintatoimintaa kokonaisuutena. Sähköisten hankintajärjestelmien käyttö edesauttaa hankintojen johtamista, raportoinnin kehittämistä sekä talouden ja hankintojen seuranta.

TOIMENPITEET

Hankinnat toteutetaan sähköisesti Joensuun seudun hankintatoimen kautta.

Pienhankinnat, joissa ei käytetä puitesopimuksia, toteutetaan pienhankintaportaalin kautta vuoteen 2018 mennessä.

Kaikki hankintasopimukset viedään sopimuksenhallintajärjestelmään, josta ne ovat hankintoja tekevien työntekijöiden saatavilla.

HANKINTA-ASiantuntemuksen LISÄÄMINEN

Hankintaosaaminen on välttämätön osa virkamiehen ammattitaitoa niissä tehtävissä, joihin hankintojen tekeminen kuuluu. Hankintaosaamiseen kuuluu hankintamenettelyjen ja -prosessin tuntemus ja sen toimialan tuntemus, jolle hankinta kohdistuu.

TOIMENPITEET

Hankintoja toteuttaville virkamiehille järjestetään mahdollisuus osallistua ammattitaitonsa jatkuvaan kehittämiseen.

Yrittäjille järjestetään tarjouskilpailuihin osallistumiskoulutusta.

KESTÄVÄ KEHITYS, YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET JA SOSIAALISET KRITTEERIT

Sosiaalisten näkökohtien huomioiminen julkisissa hankinnoissa tarkoittaa sitä, että kunnat ottavat huomioon hankintansa vaikutukset myös laajemmassa yhteiskunnallisessa viitekehysessä. Yhteiskunnallisia tavoitteita ovat esimerkiksi ympäristönsuojelu, resurssi- ja energiatehokkuuden lisääminen, ilmastonmuutoksen torjunta, innovoinnin sekä työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Sosiaalisia hankintoja voidaan edistää hankinnan kohteen määrittelyllä, tarjoajille asetettavilla vaatimuksilla, tarjouksen valintaperusteilla ja hankintasopimuksen ehdoilla. Sosiaalisia näkökulmia hankinnoissa voidaan edistää myös rajaamalla hankinnat työkeskuksille

TOIMENPITEET

Hankintojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon hankinnan vaikutukset ympäristölle ja mahdollisuus tukea kunnanhallituksen linjaamia sosiaalisia tavoitteita.

Hankintaohjelmassa arvioidaan ne hankinnat, joissa hankintavaiheessa tai sopimuskaudella voi nousta esiin sosiaalisen vastuun kysymyksiä.

Sosiaalisten vastuullisten hankintojen toteuttamista ja asetettujen tavoitteiden toteuttamista valvotaan aktiivisesti.

